ใบความรู้เรื่อง ประโยคซับซ้อน หน่วยที่ ๔ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗
รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ท๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ประโยคซับซ้อน

ประโยคที่ซับซ้อน คือ การนำรูปประโยค ทั้งประโยคสามัญ ประโยครวมและประโยคซ้อนมาขยายความให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น

ประโยคซับซ้อนเกิดจากประโยคที่แบ่งเป็นประโยคสามัญ ประโยครวม และประโยคซ้อน จากประโยคทั้ง๓นี้เพิ่มคำขยายหรือข้อความขยาย การรวมประโยคดังกล่าวเข้าด้วยกันทำให้กลายเป็นประโยคซับซ้อนขึ้น แต่สามารถสื่อสารชัดเจนและสละสลวย เพิ่มข้อความขยาย โดยมีหลักสำคัญ ดังนี้

๑. ตำแหน่งคำขยายในประโยค

การขยายความในประโยคภาษาไทยนั้น ส่วนขยายจะอยู่ด้านหลังข้อความที่จะไปขยาย เช่น

- ตำรวจจำนวนห้านายประจำสถานีตำรวจนครเชียงใหม่จับผู้ค้ายาบ้ารายใหญ่ที่ทางการเคยทราบเบาะแสมาก่อนได้เมื่อเช้าตอนสายวันอาทิตย์ที่ ๒๑ เดือนนี้เอง

ประโยคนี้ประธาน คือ ตำรวจ

ส่วนขยาย คือ จำนวนห้านายประจำสถานีนครเชียงใหม่

ตัวแสดงหรือคำกริยา คือ จับ

ส่วนขยาย คือ ได้เมื่อเช้าตอนสายวันอาทิตย์ที่ ๒๑ เดือนนี้เอง

คำขยายกริยาเรียงไว้หลังกรรม หรือส่วนขยายกรรมเสมอ

กรรมในประโยคนี้ คือ ผู้ค้ายาบ้า

และส่วนขยายกรรม คือ รายใหญ่ที่ทำการเคยทราบเบาะแส

มีข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ ส่วนขยายกริยาที่บอกช่วงเวลาสามารถนำไปเรียงหน้าประธานในประโยคได้ด้วยประโยคข้างต้นนี้เปลี่ยนแปลงได้ คือ

- เมื่อตอนสายวันอาทิตย์ที่ ๒๑ เดือนนี้เอง ตำรวจจำนวนห้านายประจำสถานีตำรวจนครเชียงใหม่ จับผู้ค้ายาบ้ารายใหญ่ที่ทางการทราบเบาะแสมาก่อน

๒. ข้อระมัดระวังการวางคำขยาย

การเรียงคำขยายเพื่อไม่ให้ความกำกวม หรือความคลาดเคลื่อน เพื่อสื่อสารได้ชัดเจน ควรให้คำขยายอยู่ใกล้กับคำที่จะไปขยาย ถ้าไม่เป็นเช่นนี้แล้วจะมีผลดังกล่าว เช่น

- ผู้หญิงที่อุ้มลูกหมาหน้าตาคล้ายคุณพึ่งเดินออกไปเมื่อครู่นี้เอง

แก้เป็น ผู้หญิงหน้าตาคล้ายคุณที่อุ้มลูกหมาเพิ่งเดินออกไปเมื่อครู่นี้เอง

- หนังสือพิมพ์เป็นยามเฝ้ารัฐบาลที่ดี

แก้เป็น หนังสือพิมพ์ที่ดีเป็นยามเฝ้ารัฐบาล

ประโยคสามัญที่ซับซ้อน

ประโยคสามัญที่ซับซ้อนสามารถทำได้ ดังนี้

๑. ความซับซ้อนในภาคประธาน ตัวประธานมีส่วนขยายที่เป็นคำและกลุ่มคำทำให้ประโยคสามัญมีข้อความซับซ้อนขึ้น

๑.๑ ประธานที่ขีดเส้นใต้ เป็นคำนำหน้าด้วยการหรือความ หรือคำอาการนาม ตามด้วยส่วนขยาย เช่น

- การเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวยามค่ำคืนทำให้พบดาวดวงใหม่
- ความขยันหมั่นเพียรอย่างยิ่งยวดเป็นผลให้ถึงจุดหมายปลายทาง

LIVEWORKSHEETS

๑.๒ ประธานที่ขีดเส้นใต้มีคำและกลุ่มคำขยายประธาน ทำให้ความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เช่น

- บ้านพักคนงานบริษัทหลังใหม่บนเนินเขาสร้างเสร็จแล้ว
- รถเมล์สาย ๔๐ คันสีแดงเข้มคาดสีเหลืองวิ่งเร็วมาก

๒. ความซับซ้อนในภาคแสดง

๒.๑ มีคำกริยาเป็นกลุ่มคำหลายคำ เช่น

- กระรอกตัวนั้นกระโดดไปที่ผลมะพร้าว มันพยายาม กัด แทะ เคี้ยว และกลืนกินเนื้อมะพร้าวอย่างเอร็ดอร่อย
- คนป่ากลุ่มนั้นต่างกระโดดโลดเต้นร่ายรำและร้องเพลงไปตามจังหวะกลอง

๒.๒ มีคำกริยาเป็นส่วนขยายอยู่หลายแห่งในประโยค เช่น

- นักเรียนต่างขยันเตรียมตัวสอบไล่โดยทบทวนตำราอ่านเนื้อหาและสรุปประเด็นพร้อมกับท่องจำอย่างเข้าใจ
- เขาพยายามพายเรือลำเล็ก ๆ มาทางริมสระน้ำโดยไม่รีบร้อนนัก

ข้อควรระมัดระวังประการหนึ่ง ในประโยคมีประธานอย่างเดียว แต่คำกริยาประกอบหลายอย่าง ต้องใช้วิภาคสรรพนาม คือ คำว่าบ้าง หรือบาง มาช่วยเช่น

- ผู้โดยสารเข้าคิวกันซื้อตั๋วออกันขึ้นรถมองหาผู้นัดหมายและซื้อของฝากญาติมิตร
  แก้เป็นผู้โดยสารเข้าคิวกันซื้อตั๋วบ้างออกันขึ้นรถบ้างมองหาคู่นัดหมายและบ้างซื้อของฝากญาติมิตร
  วิภาคสรรพนาม คือ บ้าง ได้แก่ ผู้โดยสารนั่นเอง และทำหน้าที่เป็นประธานในประโยคสั้น ๆ ดังกล่าว

ประโยครวมที่ซับซ้อน

ประโยครวมที่ซับซ้อน คือ ประโยครวมที่มีส่วนขยายเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีประโยครวมซ้อนกันหลายชั้น เช่น

- ปรีชาไม่ชอบเล่นฟุตบอลแต่เขาชอบพนันฟุตบอลดังนั้นเขามีปัญหาเรื่องการเงินและในที่สุดปรีชาหยุดการเรียนไปอย่างน่าเสียดาย
  "ดังนั้น" เป็นคำสันธานเชื่อมประโยคความรวมทั้ง ๒ คู่เข้าด้วยกัน
- บุญยืนเป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ ฉันจึงรับเขามาเลี้ยงดูด้วยความรักและส่งบุญยืนเรียนหนังสือแต่ภายหลัง เด็กคนนี้ขาดความเชื่อฟังฉันและไปคบเพื่อนที่เลวดังนั้นเขาจึงติดยาเสพติดไปเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง
  "แต่" เป็นคำสันธานเชื่อมประโยคความรวมทั้งหมด

ประโยคซ้อนที่ซับซ้อน

ประโยคซ้อนที่ซับซ้อน เช่น

- ประเสริฐเดินทางไปสงขลาโดยรถด่วนสายใต้ขบวนยาวเหยียดเพราะช่วงนั้นเป็นเทศกาลสงกรานต์ที่ทุกคนพากันเดินทางท่องเที่ยว
  "เพราะ" เป็นคำสันธานเชื่อมระหว่างประโยคซ้อนเข้าด้วยกัน
  ประโยคที่ซับซ้อน ประกอบด้วย ประโยคสามัญและประโยคซ้อน
- พระราชาองค์นี้ทรงทศพิธราชธรรมดียิ่ง ดังนั้นราษฎรจึงรักพระองค์จนพวกเขาสละชีพเพื่อพระองค์ได้
  ประโยคสามัญ = พระราชาองค์นี้ทรงทศพิธราชธรรมดียิ่ง
  ประโยคซ้อน = ราษฎรจึงรักพระองค์จนพวกเขาสละชีพเพื่อพระองค์
  คำเชื่อมระหว่างประโยคสามัญและประโยคซ้อน = ดังนั้น

LIVEWORKSHEETS